

1. Tilbageblik.

Forinden Kommissionen gaar over til at bevare de Spørgsmaal, der ere stillede til den, vil det formentligt være hensigtsmæssigt at give en kort Oversigt over den Maade, hvorpaa Sindsfygevæsenet her i Landet for Statens Vedkommende har udviklet sig.

Indtil Vidten af indeværende Aarhundrede var Daarevæsenet her i Landet udelukkende et kommunalt Anliggende. De sindsyge indespærredes i Fattigstiftelser og Daarekister, hvor der kun blev taget meget lidt Hensyn til de affindiges Vel, men derimod mere til „at bidrage til de ikke-affindiges Tarv ved at gøre det muligt at skaffe de sindsyge til Side uden altfor store eller i det mindste altsfor iøjnefaldende Opofrelser“. Foruden de forskellige mindre, kommunale Anstalter af denne Art, af hvilke den i Odense Graabrødre-hospital var den bedste, fandtes der i det egentlige Danmark kun 1 større Sindsfygeanstalt, nemlig det Kjøbenhavns Kommune tilhørende, under dets Fattigvæsen forterende St. Hans Hospital paa Bistrupgaard, der bestod af et i 1816 aabnet Hospital for sindsyge og en Lemmeafdeling, der tillige husede en Del af de uhelbredelige sindsyge; ogsaa i denne Anstalt, som optog alle Kjøbenhavns affindige samt helbredelige fra Provinserne, befandt de sindsyge sig dog under alt andet end tilfredsstillende Forhold. Dertil kom endnu det i 1820 aabnede Asyl ved Slesvig By for Hertugdømmernes sindsyge, der optog baade helbredelige og uhelbredelige.

I Aarhundredets fjerde Decennium vakktes som bekendt en, navnlig af Lægerne Hübertz og Selmer ledet, kraftig Bevægelse for at tilvejebringe en Forandring i disse Forhold. Det fremhævedes med stor Styrke, at de affindige ere unge, og at Daarevæsenet fulgeligt bør være et Medicinalanliggende, som det er Statens Pligt at tage i sin Haand, samt at de for de sindsyges Behandling og Pleje nødvendige Betingelser kun kunne skaffes til Veje ved at anbringe dem i særegne Anstalter, som udelukkende ere beregnede paa at optage affindige. Den første Frugt af denne Bevægelse var, foruden en Reorganisation af St. Hans Hospital (hvor en mere moderne Behandling i øvrigt allerede i nogen Tid havde været tilstræbt af Gøricke), Plakaten af 13de Oktober 1847 om Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for sindsyge i Nørrejylland, beregnet for 130 affindige med Vejlighed til senere Udvidelse. Omtrent samtidigt med, at denne ved Aarhus opførte Anstalt den 1ste September 1852 blev tagen i Brug, blev der forelagt Rigsdagen et Udkast til Lov angaaende Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for sindsyge i Østifterne, der førte til Loven af 20de August 1853, som bestemte, at der skulde oprettes en paa et Antal af 120 syge beregnet Anstalt for Sjællands Stift med Undtagelse af Kjøbenhavn samt for Fyns og Volland-Falsters Stifter. Anstalten skulde opføres saaledes, at den, naar det i Tiden maatte anses fornødent, kunde sættes i passende Forbindelse med en Anstalt for omtrent det dobbelte Antal uhelbredelige sindsyge.

Endnu forinden denne paa Halvøen Dringe ved Bordingborg opførte Anstalt den 1ste November 1857 var tagen i Brug, blev det endvidere ved Lov af 16de Februar 1856 bestemt, at der i Forbindelse med Helbredelsesanstalten for sindsyge i Nørrejylland skulde oprettes en Anstalt til Ophold for indtil 270 uhelbredelige sindsyge. Dette skete, dels fordi det maatte ventes, at Anstalten ellers om saa Aar vilde komme til at lide af Pladmangel, dels fordi det erkendtes, at der gaves uhelbredelige, som man ikke uden Inhumanitet kunde henføre til anden Forsørgelse. Denne ny Del af Anstalten blev tagen i Brug i 1861.

Den samme Frygt for, at Anstalten for Østifterne inden en kortere Aarrække vilde blive ude af Stand til at opfylde sine Forpligtelser, bevirkede, at Anstaltens Direktion allerede i November 1861 indstillede til Justitsministeriet, at den i Loven af 20de August 1853 i Udfigt stillede Udvidelse af Anstalten nu maatte blive paabegyndt. Banfælgeligheder ved Vandforsyningsspørgsmaalet gjorde, at Sagen foreløbig maatte stilles i Bero, indtil Direktionen i Slutningen af 1865 fornyede sin Indstilling, som denne Gang moti-